

AD ASTRA

Program badań nad astropolityką
i prawem kosmicznym

Nr 5/2022

Japońska ustawa o górnictwie kosmicznym. Przegląd regulacji

DOI: 10.53261/adastra20220503

mgr Mariusz T. Kłoda

Katedra Prawa Handlowego, Morskiego i Postępowania Cywilnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; sekretarz Grupy Roboczej ds. Polskiego Prawa Kosmicznego
<https://orcid.org/0000-0003-0547-8647>

WPROWADZENIE

Do grupy państw, które uregulowały w swym prawie wewnętrznym materię tzw. górnictwa kosmicznego dołączyła Japonia¹. Ustawa nr 83 z 2021 r. o promowaniu działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych² (*act no. 83 of 2021 on promotion of business activities related to the exploration and development of space resources*) weszła w życie dnia 23 grudnia 2021 r.³. Przegląd regulacji tej ustawy⁴ może okazać się przydatny dla polskiego ustawodawcy w razie podjęcia przez niego decyzji o uregulowania górnictwa kosmicznego w prawie krajowym⁵.

PRZEGLĄD REGULACJI JAPOŃSKIEJ USTAWY O GÓRNICTWIE KOSMICZNYM

Przepis art. 1 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. określa jej cele. Trzy cele zostały określone wprost – zapewnienie precyzyjnego i harmonijnego wykonania „traktatów kosmicznych”⁶, promowanie działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych przez przedsiębiorców – podmioty prywatne w drodze ustanowienia specjalnych regulacji w zakresie reglamentacji takiej działalności oraz określenie zasad nabycia własności zasobów kosmicznych.

Przepis art. 2 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. zawiera definicje legalne dwóch pojęć prawnych – i) „zasobów kosmicznych” oraz ii) „poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych”. Przez „zasoby kosmiczne” należy rozumieć wodę, minerały i inne zasoby naturalne występujące w przestrzeni kosmicznej, w tym na Księżycu i innych ciałach niebieskich. Przez „poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych” należy rozumieć następujące działania (z wyłączeniem działań prowadzonych wyłącznie w ramach badań naukowych lub w celu prowadzenia badań naukowych): a) badanie występowania zasobów kosmicznych, które przyczyni się do wydobywania lub innych podobnych działań określonych w rozporządzeniu Biura Rządu (zwanego w art. 2 (ii) lit. b oraz art. 5 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. „wydobyciem, itd.” lub „wydobywaniem, itd.”), b) wydobywanie, itd. zasobów kosmicznych i związane z tym przetwarzanie, przechowywanie oraz inne działania określone w rozporządzeniu Biura Rządu.

Przepis art. 3 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. określa szczególne zasady reglamentacji poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych. Są to zasady szczególne względem ogólnych zasad reglamentacji działalności kosmicznej, określonych w japońskiej ustawie nr 76 z 2016 r. o wynoszeniu statku kosmicznego itd. oraz o kontroli nad statkiem kosmicznym (*act no. 76 of 2016 on launching of spacecraft, etc. and control of spacecraft*)⁷.

Osoba, która chce uzyskać licencję⁸ na kontrolę nad statkiem kosmicznym w celu poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych zobowiązana jest do przedstawienia we właściwych formularzach wniosków, poza informacjami wymaganymi przez przepisy japońskiej ustawy nr 76 z 2016 r., planu działalności gospodarczej obejmującego: i) cel działalności gospodarczej w zakresie poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, ii) okres prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, iii) miejsce poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, iv) metody poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, v) poza tym, co zostało określone w punktach i) – iv), przedmiot działalności gospodarczej w zakresie poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych oraz vi) inne kwestie określone w rozporządzeniu Biura Rządu (art. 3 ust. 1 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.).

Premier nie może udzielić licencji na poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych, chyba że stwierdzi on, że wniosek o jej udzielenie spełnia wszystkie wymogi prawne określone w art. 22 japońskiej ustawy nr 76 z 2016 r., a także, że i) plan działalności gospodarczej jest zgodny z zasadami podstawowymi, określonymi w japońskiej ustawie nr 43 z 2008 r. – podstawowa ustawa kosmiczna (*basic space act no. 43 of 2008*)⁹ i jest mało prawdopodobne, że będzie miał on niekorzystny wpływ na precyzyjne i harmonijne wykonanie traktatów kosmicznych jak również na bezpieczeństwo publiczne oraz ii) wnioskodawca dysponuje odpowiednimi możliwościami, aby wykonać plan działalności gospodarczej (art. 3 ust. 2 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.). Przed udzieleniem licencji na poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych, Premier zasięga opinii Ministra Gospodarki, Handlu i Przemysłu w zakresie zgodności wniosku o jej udzielenie z warunkami, o których mowa w art. 3 ust. 2 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. (art. 3 ust. 3 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.).

Przepis art. 4 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. określa obowiązki informacyjne Premiera związane z udzieleniem przez niego licencji na poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych. Premier, w razie udzielenia licencji na poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych, w celu promowania działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych w ramach współpracy międzynarodowej oraz w celu uniknięcia sporów dotyczących poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości przez Internet lub w inny odpowiedni sposób: i) imię i nazwisko albo firmę (nazwę) osoby, która uzyskała licencję na poszukiwanie i wykorzystywanie zasobów kosmicznych, ii) informacje, które obejmuje plan działalności gospodarczej poza informacjami, o których mowa w art. 3 ust. 1 punkt vi) japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. oraz iii) inne kwestie określone w rozporządzeniu Biura Rządu. W przypadkach określonych w rozporządzeniu Biura Rządu jako tych, co do których prawdopodobne jest, że podanie wymienionych informacji do publicznej wiadomości niesłusznie naruszy interesy licencjobiorcy, można nie podawać do publicznej wiadomości wszystkich lub niektórych z tych informacji.

Przepis art. 5 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. stanowi podstawę prawną nabycia własności zasobów kosmicznych. Osoba prowadząca działalność gospodarczą związaną z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych nabywa własność zasobów kosmicznych, które zostały wydobyte itd., w sposób zgodny z planem działalności gospodarczej, przez objęcie we władanie tych zasobów z wolą władania nimi jak właściciel.

Wydaje się, że treść art. 5 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. była wzorowana na treści art. 239 ust. 1 japońskiego kodeksu cywilnego (*civil code act no. 89 of 1896*), który reguluje nabycie własności rzeczy niczyjej. W prawie polskim, materię analogiczną do tej, która została uregulowana w art. 239 ust. 1 japońskiego kodeksu cywilnego reguluje art. 181 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – kodeks cywilny¹⁰.

Przepis art. 6 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. wprowadza *sui generis* dyrektywę interpretacji i stosowania jej przepisów w odniesieniu do zobowiązań międzynarodowych Japonii. Wykonując niniejszą ustawę należy mieć na uwadze, aby nie utrudniać lojalnego wykonania traktatów i innych umów międzynarodowych zawartych przez Japonię (art. 6 ust. 1 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.). Żadna regulacja niniejszej ustawy nie może niesłusznie naruszać interesów innych państw korzystających ze swobody badania i wykorzystywania przestrzeni kosmicznej, łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi (art. 6 ust. 2 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.).

Przepis art. 7 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. nakłada na Rząd Krajowy obowiązki związane z wypracowaniem międzynarodowych systemów poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych, przy jednoczesnym obowiązku uwzględnienia przez Rząd Krajowy interesów rodzimego przemysłu (rynku). Rząd Krajowy dąży do stworzenia zharmonizowanych na poziomie międzynarodowym systemów poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych we współpracy z rządami państw obcych, przez kooperację z organizacjami międzynarodowymi oraz innymi międzynarodowymi ramami współpracy (art. 7 ust. 1 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.). Rząd Krajowy podejmuje niezbędne środki w celu usprawnienia międzynarodowej wymiany informacji, koordynacji i harmonizacji w odniesieniu do prowadzonej przez przedsiębiorców – podmioty prywatne działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych (art. 7 ust. 2 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.). Realizując wymienione cele, Rząd Krajowy zwraca należytą uwagę na prawidłowy rozwój przemysłu związanego z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych oraz na wzrost jego międzynarodowej konkurencyjności (art. 7 ust. 3 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r.).

Przepis art. 8 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. nakłada na Rząd Krajowy obowiązek udzielania szeroko rozumianego wsparcia informacyjnego w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych. Rząd Krajowy w ramach realizowania polityki promowania wykorzystywania przestrzeni kosmicznej przez przedsiębiorców – podmioty prywatne, o czym mowa w art. 16 japońskiej ustawy nr 43 z 2008 r., udziela przedsiębiorcom – podmiotom prywatnym prowadzącym działalność gospodarczą związaną z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych doradztwa technicznego, informacji i innego wsparcia dotyczącego tej działalności.

Po art. 8 japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. następują przepisy uzupełniające, które zostały pominięte w niniejszym komunikacie naukowym.

-
- ¹ Wcześniej materię tę uregulowały USA, Luksemburg i Zjednoczone Emiraty Arabskie. Zasadę swobody wykorzystywania zasobów kosmicznych statuuje również ukraińska ustawa o działalności kosmicznej. Szerzej por. M.T. Kłoda, K. Malinowska, B. Malinowski, M. Polkowska, Regulacja górnictwa kosmicznego w polskiej ustawie o działalności kosmicznej, *Studia Iuridica* 2021, t. 88, s. 171–186.
- ² Dalej „japońska ustawa nr 83 z 2021 r.”.
- ³ Tekst ustawy w języku japońskim dostępny jest na stronie internetowej <https://kanpou.npb.go.jp/old/20210623/20210623g00141/20210623g001410004f.html> (dostęp 20.7.2022 r.).
- ⁴ Przegląd regulacji japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r. został przygotowany w oparciu o tłumaczenia własne autora.
- ⁵ Stanowisko profesjonalistów i przedsiębiorców polskiego sektora kosmicznego co do uregulowania w prawie polskim tzw. górnictwa kosmicznego zostało przedstawione w K. Hopej, M.T. Kłoda, K. Malinowska, B. Malinowski, M. Polkowska, Ankieta dla profesjonalistów i przedsiębiorców polskiego sektora kosmicznego w sprawie zakresu regulacji i rozwiązań ustawy o działalności kosmicznej oraz jej wyniki, *Ad Astra. Program badań nad astropolityką i prawem kosmicznym* 2021, nr 1, s. 49–52.
- ⁶ Japoński ustawodawca ma tu na myśli (przywołując polskie tytuły tych traktatów): Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi sporządzony w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 27 stycznia 1967 r., Umowę o ratowaniu kosmonautów, powrocie kosmonautów i zwrocie obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną sporządzoną w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 22 kwietnia 1968 r., Konwencję o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne sporządzoną w Moskwie, Londynie i Waszyngtonie dnia 29 marca 1972 r. oraz Konwencję o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną otwartą do podpisania w Nowym Jorku dnia 14 stycznia 1975 r.
- ⁷ Dalej „japońska ustawa nr 76 z 2016 r.”. Można także spotkać się z innym tłumaczeniem tytułu tej ustawy na język angielski – *act no. 76 of 2016 on launching artificial satellites and managing satellites*. Por. np. T. Noga, M.T. Kłoda, Ocena realizacji wskaźników Polskiej Strategii Kosmicznej, *Ad Astra. Program badań nad astropolityką i prawem kosmicznym* 2022, nr 4, s. 68.
- ⁸ Posłużenie się w niniejszym komunikacie naukowym pojęciem „licencji” nie rozstrzyga z jaką formą prawną reglamentacji działalności gospodarczej, biorąc za punkt odniesienia formy prawne reglamentacji działalności gospodarczej określone w polskiej ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 162 ze zm.), mamy do czynienia na gruncie japońskiej ustawy nr 83 z 2021 r., w zakresie poszukiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych. Kwestia ta wymaga odrębnych badań prawnych.
- ⁹ Dalej „japońska ustawa nr 43 z 2008 r.”.
- ¹⁰ Tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.

ABSTRAKT:

PL: Do grupy państw, które uregulowały w swym prawie wewnętrznym materię tzw. górnictwa kosmicznego dołączyła Japonia. Ustawa nr 83 z 2021 r. o promowaniu działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych weszła w życie dnia 23 grudnia 2021 r. W niniejszym komunikacie naukowym dokonano przeglądu regulacji przywołanej ustawy.

ENG: Japan has joined the group of countries that have regulated the issue of so-called space mining in their domestic law. Act no. 83 of 2021 on the promotion of business activities for the exploration and development of space resources came into force on December 23, 2021. This scientific communication reviews the regulations of the mentioned act.

SŁOWA KLUCZOWE:

PL: górnictwo kosmiczne, górnictwo asteroidalne, japońskie prawo kosmiczne, japońska ustawa nr 83 z 2021 r. o promowaniu działalności gospodarczej związanej z poszukiwaniem i wykorzystywaniem zasobów kosmicznych, krajowe prawo kosmiczne, zasoby kosmiczne

ENG: space mining, asteroid mining, Japanese space law, act no. 83 of 2021 on promotion of business activities related to the exploration and development of space resources, national space law, space resources